

Van: Plv. DIE

Datum: 9 augustus 1967
no. 667

Aan: T via S

Onderwerp: Enkele suggesties voor het gesprek met Staatssecretaris Lahr

Verzonden 11 036 1967

Voor Uw gesprek met de Heer Lahr, moge ik de volgende suggesties voor gespreksonderwerpen doen toekomen.

1. Toetreding Verenigd Koninkrijk

a. U kunt gewag maken van de grote Duitse ambtelijke studie over de diverse aspecten van de toetreding. Hiervan ontving onze ambassade inzage, doch geen kopie (van Ittersum 307). In de eerste plaats zoudt U kunnen vragen of deze studie inmiddels door het Duitse kabinet is goedgekeurd. (Het verhaal gaat dat op verzoek van Kiesinger de conclusies werden afgezwakt). Voorts is de suggestie opgekomen om kleine delegaties van hoge ambtenaren uit Den Haag en Bonn over dit rapport en over vergelijkbare Nederlandse studies van gedachten te laten wisselen (van Ittersum 306). Dit lijkt mij bepaald nuttig, vooral indien wij in een stadium zouden komen waarin wij à Six de toetredingsproblemen zouden moeten voor-exerceren. In dat geval zullen de Duitsers steeds onder Franse pressie staan en lijkt het toedienen van enig tegengif heilzaam. U zou het idee van een contact dus kunnen aanmoedigen. Aan onze kant bestaan ook wel studies (bijv. het recente memo van Financiën over art. 108), doch niet zo uitgebreid als de Duitse. Landbouw heeft reeds sinds maanden beloofd een studie te zullen maken van het Nieuw-Zeelandse botervraagstuk, doch heeft nog niets afgeleverd. Verder is er de documentatie, die werd voorbereid voor het bezoek Wilson-Brown. Al met al hebben wij wel voldoende materiaal om een tegenprestatie te leveren.

b. Een volgend onderwerp zou kunnen zijn de in het najaar te volgen taktiek.

Na ontvangst van het Commissie-rapport zullen de Fransen wel insisteren op een uitgebreide studie van alle daarin genoemde onderwerpen, teneinde tot een gemeenschappelijk standpunt te geraken. Vraag 1 is in hoeverre men in dit opzicht zou willen meegaan met de Fransen, en vraag 2 - aannemend dat de Fransen blijven saboteren - op welke termijn men aanstuurt op de formele constatering dat de Fransen de deur gesloten houden. De eerste vraag zal op genuanceerde wijze moeten worden beantwoord. T.a.v. sommige onderwerpen is het onvermijdelijk dat de Zes vóór of tijdens de onderhandelingen een eenvormig standpunt innemen; dit geldt voor zaken die het onderwerp zijn van gemeenschappelijk beleid. Een uitbreiding van de lijst van onderwerpen, die door de Zes zouden moeten worden bestudeerd, dient echter met grote scepsis te worden gezien. Door het aanleggen van strenge criteria zou men tot een zinvolle beperking kunnen komen.

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

no. 667 - blad 2

Zulke criteria zouden kunnen zijn:

- de studie-onderwerpen zouden een rechtstreeks verband moeten hebben met de toetredingsproblematiek, vooral in die zin, dat wijzigingen in het Verdrag of in de Verordeningen noodzakelijk zijn. Dit zou dus uitsluiten vage en niet onmiddellijk relevante onderwerpen als de reserve-valuta-rol van het £;
- de onderwerpen moeten actueel zijn en niet slechts over enkele jaren spelen. Dit zou uitsluiten allerlei materie waaromtrent een Lid-Staat zekerheid wil hebben vóór de Engelse toetreding, zoals bijv. de landbouwfinanciering na 1970. Het zou ook uitsluiten diverse andere gebieden van toekomstige ontwikkeling van de Gemeenschap (energiepolitiek, technologische samenwerking), die door Kiesinger wel genoemd zijn in zijn uitspraak dat het Verenigd Koninkrijk niet alleen de huidige bepalingen van de EEG moet accepteren, maar ook de toekomstige ontwikkeling;
- onderwerpen, die alleen zinvol besproken kunnen worden in aanwezigheid van en met toelichting door de Engelsen (bijv. op het gebied van de landbouwpolitiek) dienen gereserveerd te worden voor overleg à Six tijdens de onderhandelingen.

Door het aanleggen van deze criteria is het wellicht mogelijk om ook zulke potentieel gevaarlijke en uitzichtloze onderwerpen als "het karakter van de Gemeenschap" in te perken tot de werkelijke problematiek van de besluitvormingsmechanismen in een vergrote Gemeenschap. Waar het om gaat is om het voorgesprek tussen de Zes binnen redelijke perken te houden. Het zou de positie van de Vijf uiteraard buitengewoon versterken, indien wij één lijn zouden kunnen trekken t.a.v. de soort onderwerpen die tot een coördinatie van de Zes kunnen worden toegelaten. Heel veel zal daarbij afhangen van de Duitse bereidheid om hier het been stijf te houden.

Opgemerkt kan nog worden dat men moet vermijden dat de Commissie weer om aanvullende rapporten wordt gevraagd. Het gevraagde advies is duidelijk bedoeld als eenmalig en compleet. De voor-studie moet m.i. geschieden door de PV's, zonder werkgroepen.

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

no. 667 - blad 3

Maar zelfs al zou men het eens kunnen worden over de onderwerpen van vóór-studie door de Zes, dan is het nog de vraag of wij daarmee akkoord moeten gaan, indien niet een duidelijke eindtermijn wordt gesteld. M.a.w. het akkoord t.a.v. de studie zou, indien mogelijk, gekoppeld moeten worden aan een overeenstemming om de Engelsen tot onderhandelingen uit te nodigen bijv. per 1 januari of 1 februari 1968. Het stellen van een dergelijke voorwaarde zou echter reeds direct een impasse veroorzaken. Uit tactische overwegingen is het daarom wellicht beter hiermee vooralsnog niet te ver te gaan. Toch zal men moeten trachten te vermijden dat men afglijdt naar eindeloos getraineerde vooronderhandelingen tussen de Zes.

In beginsel roept men hier echter toch de mogelijkheid van een breuk op, weliswaar niet op 23/24 oktober a.s., maar wellicht later in het jaar. Tenzij de Gaulle een expliciet veto uitspreekt, zal het moeilijk zijn een precies moment aan te wijzen waarop de Franse tegenwerking onduidelbaar wordt. Inderdaad pleiten er argumenten voor om het moment van deze constatering wat uit te stellen (aftakeling van regiem in Frankrijk; voordeel van "aan de praat houden" met kans dat Franse argumenten, ook voor Franse publieke opinie, steeds meer van hun waarde verliezen; toenemende druk om tot een besluit te komen naarmate normaal EEG-werk meer en meer onder de impasse gaat lijden). Aan de andere kant kan men zich ook niet blijvend bij een Franse verdragingsstaktiek neerleggen. Op een gegeven ogenblik zal men een breuk moeten constateren. Op welke termijn dit speelt hangt mede af van het "uithoudingsvermogen" van de Engelsen. Naarmate de discussie binnen de EEG feller is, en de moeilijkheden groter, zal ook het Engelse uithoudingsvermogen langer zijn. Het zou interessant zijn de gedachten van de heer Lahr over deze problematiek te kennen.

- c. Het volgende onderwerp is dan logischerwijs het beleid dat gevoerd moet worden na een geconstateerde breuk met Frankrijk.

Het lijkt mij niet nodig te dien aanzien enigszins in detail te treden. De mededeling dat wij met een breuk ernstig rekening houden en doende zijn de diverse mogelijkheden in dat geval te bestuderen, zal waarschijnlijk voor de heer Lahr voldoende duidelijk zijn. U zou echter wel kunnen opmerken dat, indien het zover mocht komen, een nauw contact tussen de Vijf, en zeker tussen Duitsland en Nederland, een eerste vereiste zal zijn. (Voor informatie gaat hierbij een nota met een eerste benadering over dit onderwerp, van DES aan DGES).

Van:

Datum:

Aan:

no. 667 - blad 34

Onderwerp:

2. Griekenland

U kunt de heer Lahr het Nederlandse standpunt uiteenzetten - minimale uitvoering van bestaande verplichtingen, maar niets extra's en dus ook geen nieuw Financieel Protocol na november 1967 (en dus geen landbouwharmonisatie) - en vragen naar de Duitse houding. Een blijvende bevroering van het associatieakkoord zal waarschijnlijk wel tot moeilijkheden met Griekenland leiden (zeker indien dat land langs andere weg - de Conventie voor de Rechten van de Mens - door een of meer EEG-landen wordt aangeklaagd). Het trekken van één lijn door de EEG-landen is in deze zaak zeer wenselijk.

3. Verlenging Yaounde Conventie

U zoudt bij de heer Lahr kunnen informeren naar de Duitse gedachten omtrent de regelingen te treffen na 31 mei 1969. Veel zal uiteraard afhangen van de Engelse toetreding. Mocht deze doorgaan, dan zal er een gelijkvormige oplossing moeten komen voor de EAMA en de Commonwealth-landen. Maar welke rol zullen tariefpreferenties daar nog bij spelen? Mocht de toetreding niet doorgaan, dan rijst de vraag of wij überhaupt de associatie nog willen verlengen. Zo ja, dienen dan de tariefpreferenties niet wederom verlaagd te worden, evenals in 1963 geschiedde? Er zal dan echter wel financiële compensatie voor moeten komen.

Nederland en Duitsland zijn bij de onderhandelingen over de Yaounde Conventie veelal samenopgetrokken; hopelijk zal dat in 1968/69 weer het geval zijn.

4. Algerije

Gezien het afwijkende beleid van Algerije in de crisis in het Midden Oosten hebben wij gemeend dat het associatieverzoek van dat land voorlopig dient te blijven rusten, terwijl daarentegen voortgang moet worden gemaakt met de onderhandelingen met Tunesië en Marokko. Het zou van enig belang zijn te weten of de Duitsers de gang van zaken ook in dit licht zien.

5. Als-ob tarieven

Wellicht zal de heer Lahr informeren of wij bereid zijn het door ons tegen Duitsland aangespannen proces over dit onderwerp terug te nemen, nu de Commissie en Duitsland terzake tot overeenstemming zijn gekomen. U kunt hem antwoorden dat hierover nog geen beslissing is genomen, o.m. omdat nieuwe Commissiebeschikking en inmiddels gewijzigde Duitse tarieven nog in studie zijn.